

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Полтавський юридичний інститут

Кафедра цивільного, господарського і фінансового права

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«АЛЬТЕРНАТИВНИЙ РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ»

**(навчальна дисципліна спеціальної фахової підготовки,
профіль «Цивільна юстиція»)**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма / спеціалізація – «Право»

Статус дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2019, 2020

Викладач - Губанова Ольга Валеріївна,

асистент кафедри цивільного, господарського і фінансового права, кандидат
юридичних наук

30 серпня 2019 року

Полтава – 2019

Силабус навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» для студентів другого магістерського рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право», освітньої програми «Право» Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Полтава: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 12 с.

Розробник:

Губанова Ольга Валеріївна, асистент кафедри цивільного, господарського і фінансового права, кандидат юридичних наук

Гарант освітньої програми

Криницький Ігор Євгенович – завідувач кафедри цивільного, господарського і фінансового права, професор, старший науковий співробітник

Затверджено на засіданні кафедри цивільного, господарського і фінансового права (протокол № 1 від 11.09.2019 р).

Дата оновлення – 27 серпня 2020 року

(протокол № 1 засідання кафедри цивільного, господарського і фінансового права від 27 серпня 2020 року)

Завідувач кафедри _____ Криницький І.Є.

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Альтернативний розгляд цивільних справ
Вид навчальної дисципліни	За вибором студента, навчальна дисципліна спеціальної фахової підготовки, профіль «Цивільна юстиція»
Викладач	Губанова Ольга Валеріївна, асистент кафедри цивільного, господарського і фінансового права ПЮІ НЮУ ім. Ярослава Мудрого кандидат юридичних наук
Контактний телефон	+380507840478
E-mail	guramij@gmail.com
Консультації	Щовівторка із 12:00 до 17:00 за адресою: місто Полтава, Першотравневий проспект, 5, ауд. 504-В (приміщення кафедри цивільного, господарського і фінансового права Полтавського юридичного інституту).
Онлайн консультація	ZOOM https://us04web.zoom.us/j/2714399092?pwd=S1FrempzNERDYmZnZ2NqMm42Vj1Xdz09

Анотація навчальної дисципліни

Розкривається поняття та зміст основних категорій навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ». Вивчаються вітчизняні та світові правові моделі позасудового врегулювання конфліктів у сфері цивільної юстиції. Розглядаються тенденції розвитку світового та вітчизняного механізму правового позасудового врегулювання конфліктів; надається правова характеристика альтернативних способів розгляду цивільних справ; розглядаються загальні положення й правничі засади третейського судочинства, міжнародного комерційного арбітражу; надається характеристика медіації та іншим альтернативним способам вирішення цивільних справ.

Мета та завдання вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» є формування у студентів системних наукових знань з теорії альтернативних способів вирішення цивільних спорів та практичних навичок застосування окремих моделей альтернативних способів вирішення спорів задля ефективного вирішення правових спорів у сфері приватного права.

Навчальна дисципліна «Альтернативний розгляд цивільних справ» входить до освітньо-професійної програми за магістерським рівнем вищої освіти і спрямована на формування фахових компетентностей за спеціалізаціями в рамках узагальненого об'єкта юридичної практики. Її вивчення сприяє набуттю майбутніми фахівцями знань щодо

сутності врегулювання цивільних спорів альтернативними способами; знань національного і міжнародного законодавства з альтернативних способів вирішення правових спорів (АВС).

Завданнями вивчення навчальної дисципліни відповідно до її компоненти знань і дидактичної структури є:

- навчання студентів науково-теоретичним основам правового регулювання вирішення приватно-правових спорів альтернативними способами;
- тлумачення та правильне застосування юридичних норм, що регулюють суспільні відносини у сфері альтернативного вирішення цивільних справ;
- формування понятійно-категоріального апарату у сфері альтернативного вирішення цивільних справ;
- формування практичних навичок у застосуванні окремих моделей альтернативного вирішення цивільних спорів, зокрема, навичок з проведення процедури медіації.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітньо-професійної програми

Навчальна дисципліна «Альтернативний розгляд цивільних справ» належить до дисциплін спеціальної фахової підготовки.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: перш ніж вивчати зазначену навчальну дисципліну, студенти мають опанувати наступні навчальні дисципліни: «Теорія держави і права»; «Цивільне право», «Господарське право», «Цивільний процес», «Господарський процес», «Міжнародне приватне право», «Міжнародний цивільний процес», «Теорія і практика цивільного судочинства», «Актуальні проблеми цивільного права».

Кореквізити: «Приватноправові проблеми діяльності корпорацій», «Міжнародний комерційний арбітраж».

Постреквізити: компетентності, отримані унаслідок опанування зазначеної навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні наступних навчальних дисциплін: «Міжнародне право та національні правові системи», «Судовий розгляд окремих категорій цивільних справ».

Очікувані результати навчання здобувачів вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни «Альтернативні способи вирішення цивільних справ» здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

Здатність демонструвати знання змісту основних категорій альтернативних способів вирішення цивільних спорів (АВС)

Здатність демонструвати знання правових моделей АВС у світі та Україні.

Здатність демонструвати знання тенденцій розвитку світового та вітчизняного механізму вирішення цивільних спорів альтернативними способами.

Здатність демонструвати знання з визначення кола повноважень суб'єктів АВС, їх організаційної структури та правового регулювання діяльності.

Здатність демонструвати знання з вирішення цивільних спорів із використанням окремих видів АВС.

Здатність визначати здобутки наукової спільноти на шляху дослідження окремих видів АВС з метою їх впровадження до національної системи законодавства та уміти юридично грамотно формулювати дискусійні твердження з проблематики АВС.

Здатність інтегрувати знання, набуті у процесі вивчення альтернативних способів вирішення цивільних спорів та низки інших навчальних дисциплін, й розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних контекстах.

Здатність розв'язувати цивільні спори у нових або незнайомих середовищах за допомогою АВС.

Здатність самостійно складати проекти процесуальних документів, які використовуються при вирішенні спорів окремими альтернативними способами.

Здатність обирати максимально ефективну модель АВС для вирішення юридичного конфлікту.

Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р. для студентів денної форми навчання

	Дата	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1.	15.02.21- 19.02.21 08.03.21 — 02.03.21	Правова характеристика альтернативних способів розгляду цивільних справ.	Правова характеристика альтернативних способів розгляду цивільних справ. <i>Основна література: 13-18, 26</i>	Сутність та співвідношення понять «конфлікт», «юридичний конфлікт», «правовий конфлікт» та «правовий спір». Ознаки правового спору. Основні способи (шляхи) вирішення приватно-правового спору. Державне судочинство і альтернативні способи вирішення правових спорів (АВС). Поняття та ознаки АВС. Принципи та класифікація АВС.
2.	22.02.21- 26.02.21	Зарубіжний досвід застосування альтернативних	Зарубіжний досвід застосування альтернативних	Виникнення та розвиток сучасних моделей АВС. Роль та значення

	15.03.21 – 09.03.21	способів вирішення правових спорів.	способів вирішення правових спорів. <i>Основна література:</i> 13,14	національної конференції імені Р. Паунда, Акту про реформу цивільного судочинства (Civil Justice Reform Act), Акту про альтернативне вирішення спорів у становленні та розвитку АВС. Становлення та розвиток англійської моделі АВС. Роль Ради Європи у впровадженні АВС у країнах Європи. Директиви ЄС у сфері АВС. Особливості моделей АВС у інших країнах (Сінгапур, Швейцарія, Гонконг, Німеччина, Індія, Китай, Казахстан).
3.	01.03.21 – 05.03.21 22.03.21 – 26.03.21	Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу	Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу <i>Основна література:</i> 1-5, 8- 13	Теоретичні та нормативні підходи до визначення поняття «арбітраж». Правове регулювання діяльності МКА.
4.	08.03.21 – 12.03.21 29.03.21 – 02.04.21	Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу	Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу <i>Основна література:</i> 1-5, 8- 13	Класифікація видів арбітражу. Міжнародний комерційний арбітраж в системі цивільного судочинства. Переваги та недоліки МКА.
5.	05.04.21- 09.04.21	Загальні положення й правничі засади третейського судочинства.	Загальні положення й правничі засади третейського судочинства. <i>Основна література:</i> 1-4, 6, 8-13, 28	Поняття та ознаки, правове регулювання третейського судочинства. Відмінність третейського суду від МКА. Третейські суди в системі цивільного судочинства.
6.	12.04.21- 16.04.21	Медіація в системі АВС.	Медіація в системі АВС. <i>Основна література:</i> 7, 13,	Посередництво як альтернативний спосіб вирішення спорів за участю третьої сторони. Підходи

			19-32	до визначення правової природи посередництва як виду АВС, ознаки посередництва. Консиліація та медіація. Правове регулювання медіації у міжнародному праві та за законодавством європейських країн. Види і моделі медіації.
7.	19.04.21-23.04.21	Порядок здійснення медіаційної процедури	Порядок здійснення медіаційної процедури <i>Основна література:</i> 7, 13, 19-32	Правовий статус медіатора.
8.	26.04.21-30.04.21	Порядок здійснення медіаційної процедури	Порядок здійснення медіаційної процедури <i>Основна література:</i> 7, 13, 19-32	Етапи та стадії медіації. Принципи медіації.
9.	03.05.21-07.05.21		Порядок здійснення медіаційної процедури <i>Основна література:</i> 7, 13, 19-32	Обставини, які виключають медіацію.
10.	10.05.21-14.05.21		Порядок здійснення медіаційної процедури <i>Основна література:</i> 7, 13, 19-32	Порядок укладення медіаційної угоди.
11.	17.05.21-21.05.21		Порядок здійснення медіаційної процедури <i>Основна література:</i> 7, 13, 19-32	Проблеми правове регулювання медіації в Україні.
12.	05.04.21-09.04.21	Правова характеристика інших способів альтернативного	<i>Основна література:</i> 7, 13, 19-32	Правова природа переговорів. Змішані способи вирішення спорів: переговори-арбітраж

		розгляду цивільних справ		(negotiation-arbitration) або медіація-арбітраж (mediation-arbitration). Інститут омбудсмена в системі АВС. Методи врегулювання спорів (конфліктів) із застосуванням інтернет-технологій.
--	--	--------------------------	--	---

Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувача вищої освіти із навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» виконується у формі:

1. наукової статті;
2. наукової доповіді;
3. тез наукової доповіді на конференції;
4. огляд судової практики;
5. есе за вузькоспеціальною проблематикою;
6. анотації прочитаної додаткової літератури з курсу, у т.ч. іноземної;
7. термінологічного словника.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у «Методичних рекомендаціях до самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право» / уклад. О.В. Губанова. Полтава : ПЮІ Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 7 с.

Інформаційне забезпечення курсу

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 р. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 26.08.2020).
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. ст.144. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 26.08.2020).
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст.356. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 26.08.2020).
4. Цивільний процесуальний кодекс України: в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017 року. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 48. Ст. 436. Дата оновлення:

13.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 26.08.2020).

5. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 року Відомості Верховної Ради України. 1994. N 25, ст.198. Дата оновлення: 15.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text> (дата звернення: 26.08.2020).

6. Закон України «Про третейські суди» від 11.05.2004 року Відомості Верховної Ради України. 2004. № 35. ст.412. Дата оновлення: 05.10.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text> (дата звернення: 26.08.2020).

7. Проект закону «Про медіацію» № 3504 від 19.05.2020 (прийнятий у першому читанні). URL http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877 (дата звернення: 26.08.2020).

Основна література:

8. Цивільний процесуальний кодекс України: в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017 року. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 48. Ст. 436. Дата оновлення: 13.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 26.08.2020).

9. Комаров В. В. **Курс** цивільного процесу : підручник. Х. : Право, 2011. 1352 с.

10. **Тертишніков В. І.** Цивільний процес України: навч. практ. посіб. / В. І. Тертишніков. – Х. : Юрайт, 2012. – 424 с. Х629.2 / Т35

11. Погрібний С. О., Гонгало Р. Ф., Волкова Н. В. **Цивільний** процес України : навч. посіб. Х. : Одіссей, 2010. 184 с.

12. Мінченко Р. М., Андронов І. В. **Цивільний** процес України : підручник. Х. : Одіссей, 2012. 496 с.

Додаткова література:

13. Любченко Я.П. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. 20 с.

14. **Бідний Є., Павленчик М.** Хто не домовляється – той платить, або іноземний досвід медіації. Юридична газета. 2016. № 46. С. 22-23.

15. **Василина Н.** Судове примирення сторін : новела цивільного процесуального законодавства України. Право України. 2017. № 8. с. 27-32.

16. **Горбань Н.С.** Про переваги медіації та мирової угоди у виконавчому провадженні. Держава і право. 2018. № 82. С. 121-133.

17. **Горецький О.В.** До питання про сутність процедур примирення в цивільному судочинстві. Держава і право, 2016. №74. С. 255-263.
18. **Горецький О.В.** Принципи здійснення процедури примирення у цивільному судочинстві. Часопис Київського університету права, 2017. № 3. С. 161 -165.
19. **Йосипенко С.** Принципи медіації у приватно-правових відносинах. Юридичний журнал. № 7-8. С. 70-75.
20. **Йосипенко С.Т.** Стадії медіації. Держава і право, 2017. № 76. С. 191-201.
21. **Запара С.І., Виглазова М.В., Коломієць І.С.** Становлення інституту медіації в Україні. Часопис Київського університету права. –2016. № 4. С. 146-149.
22. **Костюшко Х.** «За» і «проти» арбітражу та медіації. Юридична газета. 2015. № 46. С. 20-26.
23. **Мазаракі Н.А.** Медіація в Україні як соціальний та правовий інститут. Часопис Київського університету права. 2018. № 3. С. 169-173.
24. **Мазаракі Н.** Загальна характеристика договорів, що укладаються у сфері медіації. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 2. С. 171-174.
25. Білик Т., Гаврилюк Р., Городиський І. **Медіація у професійній діяльності юрист.** Одеса : Екологія, 2019. 456 с.
26. **Репіна Ю.** Медіація VS традиційні способи вирішення спорів. Юридична газета. 2017. № 28-29. С. 34-35.
27. **Спектор О. М.** Історичні корені виникнення та етапи становлення системи альтернативного вирішення спорів. Право і суспільство. 2010. № 4. С. 102–107.
28. **Сухонос В.** Історія виникнення третейських судів. Підприємництво, господарство і право. 2011. № 2. С. 120–122.
29. **Ткачук О.С.** Судові та альтернативні способи вирішення приватних юридичних конфліктів: міжнародний досвід і українські перспективи. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. № 18. С. 22-25.
30. Шепель Т. П., Чагін С. М., Колотило М. М., Болтушкіна О. В., Мустафаєва М. Д., Харченко Н. М. **Третейські суди в Україні:** стан розвитку, статистика, практика та перспективи. Київ, 2018. 52 с.
31. **Трекке А.** Третейський арбітраж. Юридичний вісник України. № 48. 2013. С. 15-19.
32. **Фурса С.Я., Фурса Є.І.** Врегулювання спору за участі судді – новий зміст медіації. Часопис Київського університету права. 2017. № 2. С. 97 -101.

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та розробленні кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academicchnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять прошу використовувати електронні пристрої тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекцій). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити із аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Видами *поточного контролю* знань студентів є:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на *практичних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання кейсів, виконання завдань, підготовка і захист есе або реферату за ініціативи студента. За підсумками практичних занять студент може отримати від 0 до 77 балів;

- протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 20;

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на *лекційних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове або

експрес-опитування. За підсумками поточного контролю на лекціях студенти можуть отримати від 0 до 3 бали.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів із навчальної дисципліни є *залік*. Заліковий бал формується шляхом підсумовування кількості балів, отриманих на лекційних і практичних заняттях та балів індивідуальної роботи.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Лекційні заняття	Практичні заняття (поточний контроль)			Самостійна робота	Залік	Підсумкова оцінка знань
	Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3			
max 3	max 14	max 21	max 42	max 20	За результатами занять	max 100

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59